

Suočavanje

PRIČA O GENERALU TRIFUNOVIĆU

IZDAJA I ZLOČIN

Jasmina Seferović *Novinar B92*

I pored hajke protiv njega, niti jednog trenutka nije posumnjao u ispravnost odluke da vrati vojnike kućama. Kaže da bi opet isto postupio

U zemlji apsurdna događa se da istovremeno budu osuđeni i oni koji su počinili ratne zločine i oni koji su to odbili da rade. Istina, generala Vlada Trifunovića nikada nije tražio Hag, ali su ga našli vojni sudovi Srbije i Hrvatske, a i u Sloveniji je bio optužen za zločin protiv civilnog stanovništva. To je priča o raspadu jedne zemlje, preko života jednog čoveka. Trifunović je jedini čovek koji je posle sukoba na prostoru bivše Jugoslavije, kriv i u svojoj zemlji, kao i zemljama sa kojima je Srbija bila u sukobu. Jedino oko čega su nekada tri bratske republike uspele da postignu konsenzus u poslednjih petnaestak godina bio je progon i osuda ovog čoveka, koji je, da apsurd bude veći, bio jedan od retkih kojem na prvom mestu nije bilo dodvoravanje starešinama i očuvanje Miloševićevog režima već ljudski životi. Ali u zemlji u kojoj je Ratko Mladić jos uvek za neke nacionalni heroj, to nikako ne može biti i Vlado Trifunović. Kada je 1991. godine u Varaždinu uspeo da izvuče regrute iz hrvatskog okruženja i vrati ih u Beograd, osuđen je na 11 godina zatvora zbog veleizdaje, odnosno podrivanja vojne i odbrambene moći zemlje. Tada Srbiji, kako kaže, nisu bili potrebni živi ljudi nego mrtvi heroji, da se zemlja njima ponosi i da nam pozlate istoriju. Ako je tako bilo onda, zašto je general Trifunović i danas, kada se Srbija suočava sa sopstevnom prošlošću i greškama, formalno pravno i dalje izdajnik?

I baš kada je bio na pragu toga da se izvuče iz samačkog sobička od devet kavadrata u hotelu "Bristol", dogodilo se da nemamo ministra odbrane, tako da je sednica Vrhovnog saveta odbrane na kojoj je trebalo da se raspravlja i o dodeli stana Trifunoviću, odložena. Tako da će general nekadašnje JNA, koji je inače operisan od karcinoma i imao je i moždani udar, morati da nastavi da životari pored beogradske autobuske stanice, bez generalske penzije, u nadi da ga na sledećoj sednici, ma ko da sedne u ministarsku fotelju, ipak neće zaboraviti. Reč je o oficiru sa 43 godine staža, koji se selio 17 puta. Međutim, u Generalaštabu uporno tvrde da general koji je u Hrvatskoj osuđen na 15 godina zatvora kao ratni zločinac, ima tamo stan?! Još je Boris Tadić dok je bio ministar odbrane saopštio ovu informaciju, tvrdeći da ju je dobio iz Generalaštaba, a potom i Branko Krga. Pitanje je zašto iz vojske dolaze takve informacije kada postoji dokument u vojnim ustanovama da je drugostepenom presudom, bez prava žalbe, Trifunoviću kao ratnom zločincu u Hrvatskoj oduzet stan.

Na inicijativu Narodne kancelarije Predsednika republike okupljen je tim poznatih pravnih stručnjaka, među kojima su i advokati Ivan Janković i Vladimir Đerić. Dok je još postojalo, vojno pravosuđe je odbilo zahtev za zaštitu zakonitosti. Jedino što mu sada preostaje kao pravno sredstvo jeste obnova postupka. Vlado Trifunović je imao neformalne sastanke i u Tužilaštvu i Veću za ratne zločine. Jedan je od retkih generala koga tamo primaju kao gosta. Na kafu. Ali odgovor je svuda isti. Pravo je neumoljivo, jedina mogućnost je obnova postupka.

Sećanja radi, u Beogradu su mu sudili tri puta. Nije bilo jednostavno dokazati da je izdajnik. Tada sudija, danas advokat Đorđe Dozet, na drugom suđenju je naveo da "niko ko nije osetio zaglušujuću buku eksplozija, miris i tragove krvi i ostalu Golgotu, nema pravo da ove časne ljude naziva izdajnicima, a na žalost, to ih prati od samog dolaska u Varaždin." Dozet je iskoristio svoje zakonsko pravo da podnese krivičnu prijavu povodom saznanja da su druga lica, odnosno ondašnji članovi Predsedništva SFRJ, ljudi iz vojnog vrha i komande Pete armije, počinili krivično delo podrivanja vojne i odbrambene moći. Kako je na prva dva suđenja oslobođen, tako su sudije i sudska veća menjani, dok ga na kraju nije osudio Radomir Gojović. To je čovek koji je na prethodna dva suđenja radio kao tužilac u istom predmetu. Kada je Momčilo Perišić postavljen za načelnika Generalaštaba sazvaio je sastanak svih sudija, tužilaca, na kojem je Vlada Trifunovića nazvao izdajnikom, uz već čuvenu rečenicu da u torbi nosi bombu da je baci na njega.

Uzalud je Trifunović tvrdio da je povlačenje iz Hrvatske bila jedino moguća odluka budući da su bili sedam dana u okruženju hrvatske vojske, da su bili oslabljeni jer su u kasarni ostali samo regruti. I u Beogradu su prema Trifunovićevim tvrdnjama znali da će i kasarna u Varaždinu biti napadnuta. Kaže da mu je to svojevremeno priznao i general Kadijević. "Nisam ostao da se od mojih kostiju i kostiju mojih vojnika u Varaždinu pravi neka nova Čele kula da večno budemo kamen spoticanja u mržnji među narodima", priča Trifunović. Često spominje i majčin zavet o tome. Kaže da mu je jedan brat poginuo u Drugom svetskom ratu i da se ne zna gde mu je grob. Majka to nikada nije prebolela. Rekla mu je, kada

je završio vojne škole, da ako nečija majka njegovom krivicom zaplače, ne zaslužuje mleko kojim ga je dojila. Vođen, kako kaže, zavetom majke i oficirske profesije, veruje da je najveća vrednost svake države i vojske - ljudski život. Odlučuje da ne ruši Varaždin i da mladiće vrati kućama. Pozdravlja se sa taocima u Sremu i dolazi u Beograd gde mora da odgovara i na pitanje zašto taoce nije pobio. Odgovara da on nije ubica, jer su taoci svoj posao završili, a to je da u zalog njihovih života, vojnicima JNA bude obezbeđen prolaz kroz Hrvatsku.

"Meni je bio namenjen, ali ne i saopšten zadatak - da ostavim kosti u Varaždinu. Ostavljeni su mi regruti koji nisu ni obuku prošli. Spasavali su svoje dilere i miljenike, a ostavljali sirotinjske sinove. Sprečio sam to kako sam znao i umeo, i eto kako sam prošao", kaže Trifunović.

Činjenica je da Varaždin ipak nije rušen kao neki drugi gradovi u Hrvatskoj nije uticala na tamošnje pravosuđe. Uzalud su tu činjenicu isticali neki hrvatski mediji, presuda da je ratni zločinac ostaje. I danas se pojavi po neki tekst ili ideja koja uglavnom kreće iz nezavisnih intelektualnih krugova da treba preispitati presudu generalu Trifunoviću. U Narodnoj kancelariji kažu da će se potruditi da Trifunović bude rehabilitovan kako u Srbiji, tako i u Hrvatskoj. General Trifunović nerado spominje da i u Hrvatskoj neki podržavaju i cene to što se držao profesionalne etike, jer uvek postoji opasnost da u Srbiji to neko zloupotrebi u dnevopolitičke svrhe.

Vlado Trifunović

Pravni paradoks kulminira 2003 godine, kada je Trifunović bio saslušan u Okružnom sudu u Beogradu, po zamolnici suda iz Murske Sobote, zbog optužbe da je 1991. godine u Sloveniji počinio zločin protiv civilnog stanovništva. Varaždinska četa je, po naređenju Vrhovne komande, poslata da brani granični prelaz sa Austrijom, i tada je poginulo pet, a ranjeno 17 vojnika JNA. Na teret mu po komandnoj odgovornosti stavljaju smrt jednog pripadnika slovenačke Teritorijalne odbrane. Međutim, Helsinški odbor u Sloveniji pokrenuo je pitanje ratnog zločina koji su tamošnji teritorijalci počinili nad pripadnicima JNA. Ali ni ta činjenica nije uticala na Trifunovićevu optužnicu.

I pored svih progona general Trifunović tvrdi da bi ponovo isto postupio. Na početku knjige "Buđenje savesti", jedne od tri koje je objavio, stoji Geteov citat: "Nikada nećeš izgubiti pravi put ako budeš radio prema osećanju i savesti." Ipak, živi razdvojen od porodice, teško oboleo u samačkoj sobi hotela "Bristol". Dok je bio u zatvoru sedam meseci, a prethodno u pritvoru jedanaest, oduzeli su mu platu, supruga nije radila, a ćerka je na porodijskom bolovanju, dobila otkaz. Jedva su preživljavali. A na ulici su im psovali "majku tuđmansku". Da li bi Gete ovako pisao da je živio na Balkanu...?

Miloševiću nikako nisu odgovarali generali poput Trifunovića. Oni kojima su ljudi i profesionalna etika na prvom mestu. Posle Miloševića, u godini političke revolucije, nekima je promakla moralna evolucija. Suvviše je mnogo dnevne istorije po glavi stanovnika da bi se neko setio umornog generala. A pravници su prelazili preko činjenice da nema ničeg korisnijeg od sumnje u pravom trenutku. I tako mu se život - iako ga provodi u sobici u kojoj jedva stane krevet, radni sto, frižider i šporet - pretvorio u lavirint u kojem naleće na pravne propise, uzaludna obećanja i kratku pamet. "Teško sam oboleo. Nešto i zbog moje dugogodišnje vojničke službe, ali najviše zbog toga što su me oblatili i oklevetali do kostiju. Porodicu su mi rasturili, živimo razdvojeni na raznim stranama. Jedino, eto, još smo svi živi. Ali jad i čemer se ne može opisati. Živimo u krajnjoj bedi. Kao da nikada ništa nismo radili i ništa nismo vredeli", priča Trifunović.

Svrata mu ponekad nekadašnji ratni drugovi. Ranije su to činili krišom. Novinarima je za vreme Miloševića bila potrebna specijalna dozvola Ministarstva odbrane da bi mogli da razgovaraju sa "pomilovanim izdajnikom". Danas novinarima nije potrebna dozvola, ali general ne priča mnogo za medije. Smatra da je za poslednjih desetak godina sve ispričao što je imao, a da je sada na potezu pravosuđe. Da se ispravi ono što mu je urađeno u montiranom sudskom procesu. Vojnici su svedočili u njegovu korist. Pričali kako su hteli da se predaju, kako je bilo pitanje sata kada će Zenge upasti u kasarnu. A onda je došao general Trifunović, rekao da ih neće ostaviti i da će ih živu vratiti kućama. "I da nisu to rekli, meni je najvažnije da su ostali živi", kaže Trifunović. Ipak drago mu je što ga njegovi nekadašnji regruti pamte po dobru, jer malo je, kaže, ljudi koji dobro čine, svi bi nešto da napakoste".

Niti jednog trenutka nije posumnjao u ispravnost odluke da vrati vojnike kućama. Boli ga što je deset godina po potpisivanju Dejtonskog sporazuma i pet godina od promene režima u Srbiji ostao "najsporniji" oficir na ovim prostorima. Drži ga želja i nada da će to biti ispravljeno, da neće umreti kao izdajnik koga je 1996. godine predsednik Zoran Lilić oslobodio izdržavanja kazne. "Slučaj Trifunović" mora biti ponovo pokrenut i ne sme biti shvaćen samo kao pravno i formalističko ponavljanje jednog sramnog postupka. Mora mu se odati priznanje za života. Kao stavljanje tačke na sumanutost jednog perioda.